

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyaē bālakāṇḍē
॥ pañcatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ pañcācatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

dēvairdaityaiśca kṣīrasāgarasya manthanaṃ rudrēṇa
hālāhalaviṣasya pānaṃ bhagavatō viṣṇōḥ sāhāyyēna
mandarācalasya pātālataḥ samuddhārastēna sāgarasya
manthanaṃ dhanvantarērapсарasām vāruṇyā uccaiḥśravasaḥ
kaustubhasyāmṛtasya ca tataḥ prādurbhāvaḥ,
dēvāsurasañgrāmē daityānām saṃhāraśca

viśvāmitravacaḥ śrutvā
rāghavaḥ sahalakṣmaṇaḥ |
vismayaṃ paramaṃ gatvā
viśvāmitramathābravīt || 1.45.1 ||

atyadbhutamidaṃ brahman
kathitaṃ paramaṃ tvayā |
gaṅgāvatarāṇaṃ puṇyaṃ
sāgarasyāpi pūraṇam || 1.45.2 ||

kṣaṇabhūtēva nau rātriḥ
saṃvṛttēyaṃ parantapa |
imāṃ cintayatōḥ sarvām
nikhilēna kathām tava || 1.45.3 ||

tasya sā śarvarī sarvā
 mama saumitriṇā saha |
 jagāma cintayānasya
 viśvāmitra kathāṃ śubhām || 1.45.4 ||

tataḥ prabhātē vimalē
 viśvāmitraṃ tapōdhanam |
 uvāca rāghavō vākyam
 kṛtāhnikamarindamaḥ || 1.45.5 ||

gatā bhagavatī rātriḥ
 śrōtavyam paramam śrutam |
 tarāma saritām śrēṣṭhām
 puṇyām tripathagām nadīm || 1.45.6 ||

naurēṣā hi sukhāstīrṇā
 ṛṣiṇām puṇyakarmaṇām |
 bhagavantamiha prāptaṃ
 jñātvā tvaritamāgatā || 1.45.7 ||

tasya tad vacanam śrutvā
 rāghavasya mahātmanaḥ |
 santāram kārayāmāsa
 sarṣisaṅghasya kauśikaḥ || 1.45.8 ||

uttaram tīramāsādyā
 sampūjyarṣigaṇam tataḥ |
 gaṅgākūlē niviṣṭāstē
 viśālām dadṛśuḥ purīm || 1.45.9 ||

tatō munivarastūrṇaṃ
 jagāma saharāghavaḥ |
 viśālāṃ nagarīm ramyām
 divyām svargōpamām tadā || 1.45.10 ||

atha rāmō mahāprājñō
 viśvāmitraṃ mahāmunim |
 papraccha prāñjalirbhūtvā
 viśālāmuttamām purīm || 1.45.11 ||

katamō rājavaṃśō'yaṃ
 viśālāyām mahāmunē |
 śrōtumicchāmi bhadraṃ tē
 paraṃ kautūhalaṃ hi mē || 1.45.12 ||

tasya tad vacanaṃ śrutvā
 rāmasya munipuṅgavaḥ |
 ākhyātuṃ tatsamārēbhē
 viśālāyāḥ purātanam || 1.45.13 ||

śrūyatām rāma śakrasya
 kathāṃ kathayataḥ śrutām |
 asmin dēśē hi yad vṛttaṃ
 śṛṇu tattvēna rāghava || 1.45.14 ||

pūrvam kṛtayugē rāma
 ditēḥ putrā mahābalāḥ |
 aditēśca mahābhāgā
 vīryavantaḥ sudhārmikāḥ || 1.45.15 ||

tatastēṣāṃ naravyāghra

buddhirāsīn mahātmanām |

amarā vijarāścaiva

kathaṃ syāmō nirāmayāḥ || 1.45.16 ||

tēṣāṃ cintayatāṃ tatra

buddhirāsīd vipaścitām |

kṣīrōdamathanaṃ kṛtvā

rasaṃ prāpsyāma tatra vai || 1.45.17 ||

tatō niścitya mathanaṃ

yōktraṃ kṛtvā ca vāsukim |

manthānaṃ mandaraṃ kṛtvā

mamanthuramitaujasaḥ || 1.45.18 ||

atha varṣasahasrēṇa

yōkāsarpaśirāṃsi ca |

vamantō'tiviṣaṃ tatra

dadaṃśurdaśanaiḥ śilāḥ || 1.45.19 ||

utpapātāgnisaṅkāśaṃ

hālāhalamahāviṣam |

tēna dagdhaṃ jagat sarvaṃ

sadēvāsura mānuṣam || 1.45.20 ||

atha dēvā mahādēvaṃ

śaṅkaraṃ śaraṇārthinaḥ |

jagmuḥ paśupatiṃ rudraṃ

trāhi trāhīti tuṣṭuvuḥ || 1.45.21 ||

ēvamuktastatō dēvai -

rdēvadēvēśvaraḥ prabhuḥ |

prādurāsīt tatō'traiva

śaṅkhacakraḍharō hariḥ || 1.45.22 ||

uvācainaṃ smitaṃ kṛtvā

rudraṃ śūladharaṃ hariḥ |

daivatairmathyamānē tu

yatpūrvam samupasthitam || 1.45.23 ||

tat tvadīyaṃ suraśrēṣṭha

surāṇāmagratō hi yat |

agrapūjāmiha sthitvā

grhāṇēdam viṣam prabhō || 1.45.24 ||

ityuktvā ca suraśrēṣṭha -

statraivāntaradhīyata |

dēvatānāṃ bhayaṃ drṣṭvā

śrutvā vākyam tu śārṅgiṇaḥ || 1.45.25 ||

hālāhalaṃ viṣam ghōraṃ

sañjagrāhāmṛtōpamam |

dēvān viṣṛjya dēvēśō

jagāma bhagavān haraḥ || 1.45.26 ||

tatō dēvāsuraḥ sarvē

mamanthū raghunandana |

pravivēśātha pātālam

manthānaḥ parvatōttamaḥ || 1.45.27 ||

tatō dēvāḥ sagandharvā -
 stuṣṭuvurmadhusūdanam |
 tvaṃ gatiḥ sarvabhūtānāṃ
 viśēṣēṇa divaukasām || 1.45.28 ||

pālayāsmān mahābāhō
 girimuddhartumarhasi |
 iti śrutvā hr̥ṣīkēśaḥ
 kāmāthaṃ rūpamāsthitaḥ || 1.45.29 ||

parvataṃ pṛṣṭhataḥ kṛtvā
 śīśyē tatrōdadhau hariḥ |
 parvatāgraṃ tu lōkātmā
 hastēnākramya kēśavaḥ || 1.45.30 ||

dēvānāṃ madhyataḥ sthitvā
 mamantha puruṣōttamaḥ |
 atha varṣasahasrēṇa
 āyurvēdamayaḥ pumān || 1.45.31 ||

udatiṣṭhat sudharmātmā
 sadaṇḍaḥ sakamaṇḍaluḥ |
 pūrvaṃ dhanvantarirnāma
 apsarāśca suvarcasaḥ || 1.45.32 ||

apsu nirmathanādēva
 rasāt tasmād varastriyaḥ |
 utpēturmanujaśrēṣṭha
 tasmādapsarasō'bhavan || 1.45.33 ||

ṣaṣṭiḥ kōṭyō'bhavaṃstāsā -
 mapsarāṇāṃ suvarcasām |
 asaṅkhyēyāstu kākutstha
 yāstāsāṃ paricārikāḥ || 1.45.34 ||

na tāḥ sma pratigrhṇanti
 sarvē tē dēvadānavāḥ |
 apratigrahaṇādēva
 tā vai sādharmaṇāḥ smṛtāḥ || 1.45.35 ||

varuṇasya tataḥ kanyā
 vāruṇī raghunandana |
 utpapāta mahābhāgā
 mārgamāṇā parigraham || 1.45.36 ||

ditēḥ putrā na tāṃ rāma
 jagṛhurvaruṇātmajām |
 aditēstu sutā vīra
 jagṛhustāmaninditām || 1.45.37 ||

asurāstēna daitēyāḥ
 surāstēnāditēḥ sutāḥ |
 hr̥ṣṭāḥ pramuditāścāsan
 vāruṇīgrahaṇāt surāḥ || 1.45.38 ||

uccaiḥśravā hayaśrēṣṭhō
 maṇiratnaṃ ca kaustubham |
 udatiṣṭhannaraśrēṣṭha
 tathaivāmṛtamuttamam || 1.45.39 ||

atha tasya kṛtē rāma
 mahānāsīt kulakṣayaḥ |
 aditēstu tataḥ putrā
 ditiputrānayōdhayan || 1.45.40 ||

ēkatāmagaman sarvē
 asurā rākṣasaiḥ saha |
 yuddhamāsīnmahāghōraṃ
 vīra trailōkyamōhanam || 1.45.41 ||

yadā kṣayaṃ gataṃ sarvaṃ
 tadā viṣṇurmahābalaḥ |
 amṛtaṃ sō'harat tūrṇaṃ
 māyāmāsthāya mōhinīm || 1.45.42 ||

yē gatābhimukhaṃ viṣṇu -
 makṣaraṃ puruṣōttamam |
 sampiṣṭāstē tadā yuddhē
 viṣṇunā prabhaviṣṇunā || 1.45.43 ||

aditērātmajā vīrā
 ditēḥ putrān nijaghnirē |
 asmin ghōrē mahāyuddhē
 daitēyādityayōrbhṛśam || 1.45.44 ||

nihatya ditiputrāṃstu rājyaṃ prāpya purandaraḥ |
 śasāsa muditō lōkān sarṣisaṅghān sacāraṇān || 1.45.45 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
 bālakāṇḍē pañcavatvāriṃśaḥ sargaḥ ||